

Rječnik stručnih pojmova i izraza, objavljen na kraju dvobroja, sastavljen je za potrebe arhivista. On ne sadrži stručne arhivističke pojmove, već pojmove vezane uz arhitekturu, urbanizam i izgradnju, definirane prema važećim zakonskim propisima.

Ivana Prgin

ARHIVI. Glasilo Arhivskoga društva in arhivov Slovenije. Letnik XXIII, št. 2, Ljubljana 2000, 294 str.

Ovo je drugi broj časopisa Arhivističkog društva i arhiva Slovenije iz 2000. godine. Sam časopis podijeljen je na 10 cjelina: I. Članci i rasprave, II. Iz prakse u praksu, III. Iz arhivskih fondova i zbirki, IV. O radu Slovenskog arhivističkog društva, V. O radu arhiva i o skupovima, VI. Ocjene i izvješća o izdanjima i izložbama, VII. Osobne vijesti, VIII. Nove akvizicije arhiva, IX. Bibliografija arhivskih djelatnika, X. Sažeci.

Članci i rasprave predstavljaju bogat prikaz različitih tema s polja arhivistike. Svaki članak ima sažetak na slovenskom i engleskom jeziku. Branko Radulović je u članku *Arhivsko gradivo o koruškom plebiscitu u slovenskim arhivima* dao osvrt na arhivsko gradivo o koruškom plebiscitu koje se čuva u slovenskim arhivima i drugim institucijama kulturne baštine. Spomenut je Arhiv Republike Slovenije te Institut za narodnosna pitanja.

Gorazd Stariha člankom *Vodeno pravo i vodeni zakoni*, vodi nas u razdoblje Austro-Ugarske koja je 1869. godine uvela prvi vodeni zakon za čitavu Monarhiju, na osnovi čega su doneseni i ostali državni zakoni i uredbe koji su uveli i vodene knjige, predstavljajući i danas bogat povijesni izvor.

Wilhem Wadl u radu, *Pitanje troškova u austrijskoj arhivskoj djelatnosti* dotakao se problema troškova na primjeru Koruškog državnog arhiva u Celovcu, a glavni problem se postavio u odnosu na današnju informacijsku službu, te je dan model izračuna troškova u Koruškom državnom arhivu.

Matevž Košir donosi u svom članku, *Rad državne registrature u arhivima pokrajinskih sabora od nastanka registraturnog razdoblja u 16. st. do upravnih reformi Marije Terezije*, povijesni pregled uredskog poslovanja od 15. odnosno 16. stoljeća. Kako je važnost pokrajinskih arhiva rasla, tako je i njihova administracija postajala sve veća. Autor nam daje opis odgovornosti i poslova službenika u registraturi, te odnos između pisarnice i arhiva pokrajinskih sabora.

Saša Serše svojim radom *Začeci obrtnog školstva u Kranjskoj u razdoblju 1750-1850*. donosi zanimljiv tekst koji se odnosi na prve obrtne škole na području

Kranjske. Prve takve škole bile su osnovane u Ljubljani i Idriji, koje su osim praktičnog, uvele i teoretsku nastavu. Radilo se o raznim strukovnim školama (mehanička škola, strukovne škole za geodete). Kasnije se zakonski oblikovalo niže, srednje i visoko školstvo i u ostalim područjima.

Jelka Melik u članku *Uvođenje državnog pravosuđa (tužiteljstva) 1848. godine* govori o uvođenju državnog tužiteljstva u Sloveniji 1994. godine, koje je zamijenilo ranije javno tužilaštvo. Članak govori upravo o povijesnom razvoju i uvođenju istoga i o uzrocima nastanka pravosudnog organa, a čija se djelatnost proteže na 3 područja pravosuđa, na civilno, kazneno sudstvo i na područje upravljanja pravosuđa.

Mateja Jeraj u članku *Slovenska ženska društva između rata (1918-1941)*, bavi se djelatnošću slovenskih ženskih društava između Prvog i Drugog svjetskog rata i gradivom koje se na to odnosi. Dana je organizacijska struktura tih društava, njihovi zadaci, kao i uloga u Jugoslavenskom društvu žena te popis institucija koje čuvaju navedeno gradivo, fondovi i zbirke istoga.

Tatjana Tomažin Dakić u članku *Analiza nezaposlenosti u Ljubljanskoj pokrajini (1941-1943)*, govori o nezaposlenosti na teritoriju ljubljanske provincije, koja je bila okupirana od Italije u razdoblju 1941-1943. godine. Postoji sačuvana statistika iz tog razdoblja (bogato predstavljena u članku tablicama) koju je vodila Javna burza rada u Ljubljani, prateći među ostalim i gibanje slovenskog pučanstva, a imala je i ulogu posredovanja u zapošljavanju.

Natalija Glažar u zanimljivom članku *Slovenska i Jugoslavenska konferencija o turizmu 1945-1949*, donosi temu turizma u poslijeratnom razdoblju od 1945. godine. Govori se o turističkim konferencijama koje su bile organizirane u Beogradu 1946, 1947. i 1949. godine, a posebno je obrađeno u kojim se sve fondovima i u kojoj mjeri nalazi sačuvano arhivsko gradivo.

Janez Kopač se člankom *Politički sistemi i administrativno-teritorijalni razvoj u Sloveniji 1945-1963*, dotakao upravno-teritorijalnog razvoja i promjena u razdoblju od kraja II. svjetskog rata do ustava 1963. godine.

Ida Strnad u članku *Slovenski animirani film*, upoznaje nas sa slovenskim animiranim filmovima, počevši s prvim takvim filmom Ivana Marinčeka iz 1934. godine. Dotaknut je i lutkarski film, koji je svoj najveći doseg imao 1950-ih i 1960-ih godina u radovima Saše Dobrila. Kao najbolji primjer tradicije slovenskog animiranog filma, govori podatak da je Prvi festival slovenskog animiranog filma, održan u Izoli 2000. godine, okupio mnoge profesionalce, amatere, kao i djecu.

Iz prakse u praksu, obrađuje 3 članka. Olga Pivk dala je prikaz II. izdanja općeg međunarodnog standarda za opis arhivskoga gradiva ISAD(G), usvojenog na 14. kongresu arhivista u Španjolskoj 2000. U članku navodi razlike između prvog i

ovog novog izdanja u kojem je vrlo opširno opisana svaka razina opisa. Druga verzija ISAD(G)-a, potkrijepljena je i primjerima opisa različitih fondova.

U članku *Način poslovanja spisa pokrajinskih i općinskih komiteta Komunističke partije Slovenije/Savez komunista Slovenije u razdoblju 1945-1989*, Bojan Himmelreich govori o gradivu općinskih i pokrajinskih komiteta KPS/SKS nakon II. svjetskog rata do raspuštanja, o tome tko je bio nadležan za čuvanje tog gradiva, kao i opis arhivskih znakova tog gradiva.

Zanimljiv članak Lucije Planinc, konzervatorice u Arhivu Republike Slovenije, *Restauriranje zemljovida Karta Italia fisica*, govori o restauratorskom zahvatu na ovoj karti. Na opširan način su opisana mehanička oštećenja karte i postupci koje je trebalo poduzeti tijekom restauracije.

Cjelina **Iz arhivskih fondova i zbirki** sadrži 6 članaka, a odnose se isključivo na arhivsko gradivo. Boris Golec donosi izuzetno zanimljiv članak, *Slovenski, kao poslovni jezik 17. stoljeća*. Iz izvornih dokumenata nam opisuje kakav je bio poslovni slovenski jezik 17. stoljeća na 5 primjera iz dokumenata. Autor izrazito detaljno objašnjava riječi i time nam približava strukturu slovenskog jezika tog razdoblja.

Zdenka Bonin u članku *Statut bratovštine sv. Andreja iz Kopra, 1576.* govori o prvim tragovima koperskih bratovština u dokumentima 16. stoljeća. Na vrlo opširan i zanimljiv način daje nam značenje riječi bratovština i njen povijesni razvoj do današnjih dana. Dan je cjelokupan prijepis statuta bratovštine sv. Andreja, što se čuva u Gradskoj knjižnici u Trstu.

Članak *Osobni fond dr. Franca Simoniča (1847-1919)*, autorice Maje Ilich, opisuje ostavštinu slovenskog bibliotekara i bibliografa dr. Franca Simoniča, a kako je ista pohranjena po mnogim ustanovama, dan je kratki uvid u njen sadržaj, kao i detaljan popis dokumenata navedene ostavštine.

Bojan Balkovec u članku *Gradivo Narodnog Vijeća Slovenaca, Hrvata i Srba u Hrvatskom državnom arhivu*, daje pregled fonda Narodnog vijeća SHS pohranjenog u Hrvatskom državnom arhivu. Radi se o publiciranom inventaru, a autor se posebno osvrnuo na dio koji se odnosi isključivo na Sloveniju.

Arhivsko gradivo kao dokumenti o zaštiti i liječenju bjesnoće, autorice Ivanke Zajc Cizelj, vrlo je zanimljiv članak koji govori o problematici bjesnoće u vrijeme 18. stoljeća. Neuobičajena tematika potkrijepljena je zanimljivom dokumentacijom iz 1781. godine, u kojoj se opisuju znaci, sprečavanje i liječenje bjesnoće te zakoni iz istog razdoblja.

Andrej Zadnikar je u *Ostavštini p. Ludovika Modesta Golie, O.T.* dao kratki popis ostavštine svećenika Ludovika Modesta Golie, člana križarskog reda, arhivista i pisca.

U cjelini **O radu Slovenskog arhivističkog društva** dana su kratka izvješća s 19. savjetovanja Slovenskog arhivističkog društva u Bovcu 2000, kao i s 14. međunarodnog kongresa arhiva, održanog u Sevilli 2000.

Cjelina **O radu arhiva i o skupovima** sadrži izvješća s raznih skupova, tečajeva i kolegija. Posebno je opširno obrađen *14. međunarodni kongres arhiva u Sevilli 2000*, dok su kraća izvješća dana o: *Početnom tečaju njemačke paleografije u Arhivu Republike Slovenije 2000*, *Njemačkom arhivističkom savjetovanju*, održanom u Nürnbergu 2000, *6. međunarodnoj konferenciji arhiva srednje i istočne Evrope*, posvećenoj Jerzyju Skowroneku u Varšavi 2000, *13. savjetovanju Arhivska praksa 2000. u Tuzli*, *Miješanom tehničkom simpoziju* u Parizu 2000, *trodnevnom Okruglom stolu u Ankari 2000*. te dvodnevnom arhivskom kolokviju Arhivske škole u Marburgu 2000. Dana su izvješća i o raznim posjetima: posjetu Austriji, Nacionalnom arhivu NR Kine, te radnim posjetima Kanadi.

Ocjene i izvješća o izdanjima i izložbama daju prikaze odnosno recenzije 15 slovenskih izdanja i jednog stranog te 7 stranih časopisa. Posebno je istaknuta organizirana izložba 1999. u suradnji s Federalnom arhivskom službom Rusije (Rosarhivom), pod naslovom *Moskovski zapisi Sigismunda Herbersteina*. Izložba je prvo bila postavljena u Ljubljani, a zatim u Moskvi, kao rezultat potpisanog ugovora o suradnji Arhiva Republike Slovenije i Federalne arhivske službe Rusije. Kraćim prikazima je dan pregled organiziranih izložbi u Povijesnom arhivu Ljubljane (ukupno 6 izložbi), dok je posebno prikazan *Katalog izložbe o urbanističko-arhitektonskom razvoju ljubljanskih predjela*, 2000. U pokrajinskom arhivu Nova Gorica, održana je zanimljiva izložba fotografija "nepoznatog" fotografa Ivana Možeta iz Vipave, s temom, *Idemo na trg, Vipava u prvoj polovici 20. stoljeća*, 2000. godine. Izložba je prepuna zanimljivih amaterskih fotografija, što predstavljaju ljude i krajeve u prvoj polovici 20. stoljeća.

U **Osobnim vijestima** je dan osvrt na rad počasnog člana Arhivističkog društva Slovenije, Aleksandra Videčnika, uz njegov 80. rođendan. Aktivno je sudjelovao u kulturnom životu, bio je urednik časopisa *Savinjske novice*. Velik je njegov doprinos u prikupljanju gradiva s terena, koje je onda preuzeo Zgodovinski arhiv u Celju. Radi se o jednoj zbirci koja predstavlja nekoliko posebnih fondova dokumenata i fotografija, predanih Zgodovinskom arhivu u Celju, dok je druga zbirka predana Zavodu za kulturu Mozirje, te je dostupna javnosti kao Zbirka Aleksandra Videčnika. Treba spomenuti i velik broj članaka i publikacija koje je napisao na temelju pisanih i usmenih izvora.

Nove akvizicije arhiva 1999. godine, donose nam vijesti o novom preuzetom gradivu i važan je dio časopisa s popisom gradiva (fondovi i zbirke) po arhivima, s napomenama o predavatelju, vremenskom rasponu te količini predanog gradiva.

Uobičajeno, na kraju su dane bibliografske jedinice slovenskih arhivskih djelatnika u 1999. godini. Na kraju, radi se o vrlo zanimljivom časopisu koji svojim raznolikim sadržajem te popratnim ilustracijama, fotografijama i kopijama arhivskoga gradiva posebno privlači čitatelja.

Mirjana Pavković

Archivalische Zeitschrift, sv. 83, München 2000.

Časopis je 1876. godine počeo izdavati Kraljevski bavarski opći arhiv (*Königlich Bayerischen Allgemeinen Reichsarchiv*), koji 1921. godine mijenja ime u Bavarski glavni državni arhiv (*Bayerisches Hauptstaatsarchiv*). Od 1972. godine "Archivalische Zeitschrift" izlazi u izdanju Glavnog ravnateljstva državnih arhiva Bavarske. Časopis prati suvremena kretanja u njemačkoj i svjetskoj arhivistici, uključujući istraživanje izvora i pomoćne povijesne znanosti. Izlazi jedanput godišnje.

U prilogu pod naslovom: Razvitak arhivistike kao znanstvene discipline (*Die Entwicklung der Archivwissenschaft als wissenschaftliche Disziplin*), autor Hermann Rumschöttel, zaključuje da je put arhivistike do samostalne znanstvene discipline bio dug, ali uspješan. Vodio je preko opisno-povijesne funkcije kao pomoćne povijesne znanosti u 19. st. i prvoj polovici 20. st., do moderne i samostalne arhivske znanosti s vlastitim predmetom, ciljevima i metodama istraživanja: težište je spoznajnih procesa arhivistike arhiv kao institucija, arhivsko gradivo kao dokumentacijski i informacijski materijal te arhivski rad kao djelatnost arhivista. Tako da odgovor na pitanje o postojanju samostalne discipline "arhivska znanost" može biti samo potvrđan. No, nagradno pitanje prema autoru glasi: je li ova znanost priznata i od drugih? Autor ističe da postizanje općeg priznanja na znanstvenom području zahtijeva daljnje napore arhivske struke: odbijanje svake kanonizacije i dogmatizacije i stalno traženje novih odgovora na području arhivistike.

U ovom su broju časopisa pod naslovom: Arhiviranje digitalnih zapisa (*Digitale Unterlagen. Entstehung – Pflege – Archivierung. Empfehlungen für die Behörden des Freistaates Bayern*), objavljene i preporuke Glavnog ravnateljstva državnih arhiva Bavarske u vezi s nastankom, vrednovanjem, zaštitom i korištenjem digitalnih zapisa nastalih djelovanjem ureda javne uprave u Bavarskoj. Budući da uvođenje informacijske tehnologije u uredsko poslovanje za posljedicu ima informaciju u digitalnom obliku, potrebno je osigurati da te informacije u potpunosti i u istom kontekstu budu korištene i godinama i desetljećima nakon njihovog nastanka (problem autentičnosti digitalnih dokumenata i čitljivosti radi brzog razvoja informacijske tehnologije). Arhivske su ustanove suočene s istim problemom kao i državna uprava,